

Neveléstudomány I.
2020. október 16. 10.30-12.15
Szekciófelelős:
Forgó Mónika, +36 70 948 9902

Pszichológia- és Neveléstudomány

Szekcióelnök:		Neveléstudomány I. Dr. Szekeres Ágota (ELTE)
I. panel	10.30-10.45	Csató Anita
	10.45-11.00	Csók Cintia
	11.00-11.15	Dergez Ildikó
	11.15-11.30	Fodor Richárd
	11.30-11.45	Hrabéczy Anett
	11.45-12.00	Kiss Dávid
	12.00-12.15	Kraker Anna

Neveléstudomány I.
2020. október 16. 10.30-12.15
Szekciófelelős:
Forgó Mónika, +36 70 948 9902

A konstruktivista szemlélet és a drámajátékok hasznosulása az etikaoktatás gyakorlatában

CSATÓ Anita
Eszterházy Károly Egyetem
Neveléstudomány
csato91@gmail.com

Témaválasztásomat a lehető leghétköznapibb probléma hívta életre: világunkban sem az utca embere, sem az erkölcs problematikájáról gondolkodó filozófusok nem tudnak egyértelmű választ adni arra, hogy mit tartunk univerzálisan erkölcsileg jónak/helyesnek. Nem véletlenül fontos kérdése a kortárs filozófiai vitáknak, hogy mik is az erkölcsi értékeink, vannak-e közös erkölcsi értékeink vagy „bele kell nyugodnunk” a kulturális relativizmusba stb. Az iskola intézménye azonban az etikaoktatással céljával tűzi ki a diákok erkölcsi nevelését. Hogyan lehet sikeres ez a célkitűzés, ha mi magunk sem tudjuk meghatározni azt, hogy mi az erkölcsileg jó/helyes?

Véleményem szerint a konstruktivista szemlélet beemelése az etikaoktatásba egy olyan dimenziót tárhat fel az etikaórákon, ami segíthet a diákok (és sokszor a pedagógusok számára is) abban, hogy elfogadjuk: nem tudjuk meghatározni univerzálisan az erkölcsileg jó/helyes fogalmát – és ez teljesen rendben van. Ehhez azonban az etikaoktatás módszertanában frissítésre van szükség. Ilyen újítást jelent a tantárgy módszertanában a drámajátékok megjelenése az egyes témák feldolgozása során. A drámajátékok tökéletesen illeszkednek az etikaoktatás konstruktív jellegéhez. A drámajátékok bevonásával a gyerekek a gyermeki lét természetes formája, a játék során sokkal könnyebben tudnak értelmezni egyes szituációkat, problémákat erkölcsen, etikaórán is. A drámajátékok mozgásba hozzák az előzetes ismereteket, élményeket, vágyakat, érzéseket – teret nyitnak ezáltal az egyes erkölcsi értékítéletek konstruktív felépüléséhez a diákokban. Ezt szemléltetően előadásom első felében pár, az etikaoktatás során is kiválóan hasznosítható drámajáték etikaórán történő alkalmazási lehetőségét mutatom be.

A drámapedagógia eszköztára hihetetlenül színes, játékos és fontos bázist jelenthet mind a diákok, mind a tanárok számára az etikaoktatásban – azonban sok etikatanár szakos hallgató előtt ismeretlen területként jelenik meg mégis. Ezért kerülhet sor előadásom második részében az etikatanár szakos hallgatók drámajátékok hasznosítása iránti attitűdjének vizsgálatára.

Neveléstudomány I.
2020. október 16. 10.30-12.15
Szekciófelelős:
Forgó Mónika, +36 70 948 9902

Szociális és pedagógiai segítő hivatást választók munkaerő-piaci jellemzői

Csók Cintia

Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar, Humán Tudományok Doktori Iskola,
Neveléstudományi Doktori Program

Neveléstudomány

csokcintia@gmail.com

A felsőoktatásban történő szakmai szocializáció eredményességét segítő tényezők vizsgálata egyrészt a felsőoktatás tömegessé válása, másrészt a releváns munkaerő-piaci felkészülés iránti egyre sürgetőbb igény miatt újra a kutatások homlokterébe került. A poszt-socialista országokban az elmúlt három évtized folyamatos társadalmi struktúraváltásai különösen nagy kihívás elé állítottak egyes képzési területeket, például a szociális és pedagógiai segítő pályákat. Felmerül a kérdés, hogy a felsőoktatás hagyományos mintákat követő elméleti profilja lépést tart-e a dinamikus változó társadalmi valósággal. Ezeknek a pályáknak a vonzása messze elmarad a piacképes és a magas presztízsű képzésektől, a hallgatók ezeken a területeken az átlagnál alacsonyabb státusúak, s a diploma megszerzése alacsony. A pályakövetési vizsgálatok alkalmasak arra, hogy a szakmai szocializációt értékeljék, hiszen visszatekintve dönthető el igazán ennek alkalmassága. A Frissdiplomások 2012-adatbázis statisztikai elemzése során feltártuk a végzetek rekrutációját, a felsőoktatásból a munkaerő-piacra való átmenetét és az aktuális munkaerő-piaci helyzetét összehasonlításban. Szociális és pedagógiai segítő pályákon végzett fiatal diplomások karrierútját vizsgáló kutatásunk megállapította, hogy a pedagógiai segítő pályákon végzeteket hosszabb álláskeresési idő jellemzi, s kevésbé tudtak elhelyezkedni képzésüknek megfelelő foglalkozásokban, miközben a szociális szakemberek között kevesebb a pályaelhagyó. Bár a horizontális és vertikális kongruencia tekintetében a pedagógiai segítő csoport értékei kedvezőtlenebbek, a jövedelmi hátrány kirajzolódott a szociális végzettségűek körében is. A vizsgált szakembereket foglalkoztató állam teherbírásától függ, hogy a szakmai identitás fontos pillérét jelentő társadalmi megbecsültség összhangban van-e a társadalmi funkcióval.

Neveléstudomány I.
2020. október 16. 10.30-12.15
Szekciófelelős:
Forgó Mónika, +36 70 948 9902

A herbarti pedagógia győzelme a 19. század második felében- a Kármán-Lubrich vita és utóélete Magyarországon

DERGEZ Ildikó

Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar "Oktatás és Társadalom"
Neveléstudományi Doktori Iskola
neveléstudomány
dergez.ildiko@gmail.com

Johann Friedrich Herbart (1776-1841) német filozófus és pedagógus, egyben a neveléstudomány tudományos megalapozója. A 19. század első felében alkotta meg pedagógiai elméletét és módszerét, aminek elemei a 20. században is megmaradtak az európai közoktatásban és a keresztény nevelés területén. Elmélete szerint a nevelés célja nem csupán ismeretanyagok átadása, hanem az erkölcsös magatartás kialakítása és az erkölcsi eszmék megvalósítása. Neveléstudományi koncepciója részben a tipikusan poroszoknak mondható nevelélméleten alapszik. Eszerint minden gyermek nevelhető és kialakítható bennük egyfajta erkölcsiség, de ahhoz az kell, hogy célirányos, és tervszerű nevelésben részesüljön. Ennek alapján a nevelés menetét három részre osztotta fel: kormányzás, oktatás és vezetés. Herbart pedagógiájának a későbbiekben több követője és továbbfejlesztője akadt, úgy, mint Tuiskon Ziller, Karl Volkmar Stoy, Wilhelm Rein.

Magyar területen Herbart tanai a 19. század második felében kerültek a tudományos diskurzus folyamjába. A magyar neveléstudomány vezető képviselője, Lubrich Ágost (1825-1900) komoly kétkedéssel fogadta a herbartianus tanokat. Több kötetet szentelt saját neveléstudományi nézőpontjának bemutatására, ahol kitért a herbarti pedagógia számára kétséges kérdéseire. Ezzel szembe került a herbarti pedagógia legnagyobb magyarországi képviselőjével, Kármán Mórral. Kármán (1843-1915), hasonlóan, mint Herbart három területre osztotta a nevelés szakaszait úgy mint, testi, erkölcs és értelmi nevelés.

Előadásomban a két neves magyar neveléstudós vitáján keresztül kívánom bemutatni a herbarti pedagógia recepcióját a 19. század második felében. Kettejük ellentéte -mely nem volt mentes a személyeskedő hangnemtől- nagy mértékben befolyásolta a magyar neveléstudomány későbbi alakulását, így a két világháború közötti neveléstudományt is.

Neveléstudomány I.
2020. október 16. 10.30-12.15
Szekciófelelős:
Forgó Mónika, +36 70 948 9902

Párhuzamok – Az Egyesült Királyság és Magyarország köznevelési történelemtankönyveinek didaktikai moduljai

FODOR Richárd

PTE Oktatás és Társadalom Neveléstudományi Doktori Iskola /Pázmány Péter Katolikus Egyetem Vitéz János Tanárképző Központ
Neveléstudományok
fodor.richard.ppke@gmail.com

Előadásom középpontjában egy huszonegyedik századi tanulói kulcskompetencia, a párhuzamos és kontroverz nézőpontokat összegző többnézőpontú, azaz multiperspektivikus történelemszemlélet vizsgálata áll. A többnézőpontúság alapfeltétele a történelmi műveltség és történelmi gondolkodás kialakulásának, ezért meghatározó jelentőséggel bír a kritikusan elemző, önállóan mérlegelő állampolgárok képzésében.

A szemlélet jelentőségét az európai történelemdidaktikával foglalkozó közösség a 2000-es évben két nagy jelentőségű rendezvényén deklarálta. Az Európa Tanács által életre hívott EUROCLIO és az Nemzetközi Történelemdidaktikai Társaság (ISHD) Osloban és Lisszabonban szervezett konferenciáin transzfer erővel bíró kulcskompetenciaként definiálták a többnézőpontú történelemszemléletet, amely önbizalom-növelő, az analógiák felismerését és az alternatívák számbavételét támogató képesség. A célkitűzést Magyarországon F. Dárdai Ágnes vezette be a tudományos közbeszédbe, majd további szakértők és kutatók is zászlójukra tűzték, többek között Kaposi József, Kojanitz László, illetve Vajda Barnabás.

Kutatásaim során foglalkoztam a tartalmi szabályozókban (Nemzeti alaptanterv, kerettantervek) és a köznevelési gyakorlatban megjelenő többnézőpontú szemlélet kapcsolatával is, ugyanakkor jelen előadásom gerincét egy nemzetközi komparatív összehasonlítás adja az angol és magyar köznevelési történelemtankönyvek vizuális és textuális eszköztárának kvalitatív és kvantitatív vizsgálatán keresztül. A tankönyvkutatási szakaszban az EKE-OFI történelemtankönyveinek és a brit AQA szövetség által validált Hodder Education és Oxford University Press kiadók tankönyveinek összes vizuális forrását és kiegészítő didaktikai elemét hasonlítottam össze.

A vizsgálati eredmények közül kiemelt jelentőségű az angol taneszközökben megfigyelt vizuális kultúra és a multiperspektivikus didaktikai modulok megjelenése, továbbá a vizuális történelmi forrásokban megjelenő többszemponú kompetenciafejlesztés lehetőségei.

Kulcsfogalmak: történelemdidaktika, történelmi nézőpont, tankönyv, tankönyvkutatás, történelmi gondolkodás, történelmi műveltség, tanulói kompetencia,

Neveléstudomány I.
2020. október 16. 10.30-12.15
Szekciófelelős:
Forgó Mónika, +36 70 948 9902

Az olvasási, szövegértési nehézség hatása a perzisztenciára felsőoktatási hallgatók körében

HRABÉCZY Anett

Debreceni Egyetem Humán Tudományok Doktori Iskola, Neveléstudományi Doktori Program
Neveléstudomány
hrabeczyanett@gmail.com

Kutatásunk az olvasás és szövegértés vizsgálatát érintően egy igen specifikus, korábban nem vizsgált területre fókuszál, a feltételezett/rejtőzködő tanulási zavarral élő hallgatók eredményességére. Rejtőzködő tanulási zavarral élő hallgatóknak azokat a hallgatókat tekintjük, akik eljutottak ugyan a felsőoktatásba, ám a felsőoktatási tanulmányok során jelentkező szövegértési, tananyagfeldolgozási nehézségeik következtében veszélyeztetetté váltak a hallgatói lemorzsolódás szempontjából. A probléma aktualitását adja egyrészt a felsőoktatási expanzió következtében kialakuló diverzitás a hallgatók társadalmában, másrészt azon kutatási eredmények, amelyek alapján a szövegértési nehézségek hátráltató tényezőként vannak jelen nem csupán a felsőoktatási évek alatt, de az egyén munkaerőpiaci helyzetét is nagy mértékben befolyásolják. A korábbi kutatások a szövegértés kérdéskörét mint kompetenciát vizsgálták különböző mérőeszközökkel, kevés adatunk van azonban arról, hogy a szövegértési teszteken alacsonyabb eredményeket elérők a felsőoktatásban milyen társadalmi, gazdasági jellemzőkkel írhatók le, és hogyan alakul felsőoktatási pályafutásuk. Kutatásunk során a CHERD-Hungary kutatócsoport által felvett PERSIST kérdőív adatbázisát elemeztük statisztikai módszerekkel. Legfontosabb eredményeink között említendő, hogy a vizsgált szövegértési nehézséggel élő hallgatók feltételezéseinkkel ellentétben nem különböznek jelentős mértékben rekrutációjukat tekintve a többségi hallgatói társadalomtól, nehézségük eredményeképp azonban szignifikánsan alacsonyabban teljesítenek, és gyakrabban kerülnek veszélyeztetett helyzetbe a lemorzsolódás szempontjából, amely alapján tanulási nehézségük oly mértékben hátráltató tényezőként van jelen, hogy a magasabb társadalmi státussal járó egyéb tényezők sem képesek ezen hátrányokat kompenzálni.

Neveléstudomány I.
2020. október 16. 10.30-12.15
Szekciófelelős:
Forgó Mónika, +36 70 948 9902

Az iskolai olvasóvá nevelés célkitűzései és a tantervi szabályozás

KISS Dávid

Eszterházy Károly Egyetem, Neveléstudományi Doktori Iskola
Neveléstudomány, Iskolapedagógia
davidkiss.szada@gmail.com

A korábbi évek olvasási szokásokat és a diákok olvasáshoz fűződő attitűdjeit vizsgáló felmérések rámutattak arra, hogy az olvasás folyamatosan veszít népszerűségéből a digitális/elektronikai eszközök nyújtotta kikapcsolódási lehetőségekkel szemben. A rendszeres olvasás mint szabadidős tevékenység az iskoláskorú fiatalok körében csökkenő tendenciát mutat. Az olvasóvá nevelés (vagy a felmérés eredményeit látva inkább nem-nevelés) a családon belüli szocializációs szintér után legjelentősebb mértékben az iskola világába tevődik át. Az iskolában zajló oktató-nevelő folyamatban az irodalom szaktárgy tanítása azonban nagymértékben (általános iskolában kevésbé, de középiskolában szinte teljes egészében) kronologikus elrendezettséget mutat. Ez az irodalomtörténeti beágyazottságú, ezáltal elsődlegesen a kanonikus, klasszikus szövegek feldolgozását fókuszba helyező modell háttérbe szorítja az élményszerű irodalomoktatás célkitűzéseit szem előtt tartó, a populáris irodalom, kortárs ifjúsági irodalom és a nem kanonizált szerzők, műfajok szövegeit is a tananyagba beemelő tanítási gyakorlatot. A gyakorló magyartanárok, szakmai szervezetek és az irodalomtanítás módszertanával foglalkozó kutatók közül az utóbbi időben többen is megfogalmazták, hogy az iskolai olvasóvá nevelés egyik meghatározó alapeleme épp az előzőekben említett, nem klasszikus szövegek közös iskolai feldolgozása lenne, azaz olyan olvasmányok felkínálása a diákoknak, melyek elolvasására önként vállalkoznak. Az irodalomtanításról folyó diszkurzusban egyre nagyobb hangsúly helyeződik az ismeretátadás és kultúrákövetítés mellett az élményszerű oktatás és olvasóvá nevelés szerepére. Az irodalomtanítást tartalmában és szerkezetében nagyrészt meghatározó Nemzeti alaptanterv (továbbiakban Nat) is kiemelt fontosságot tulajdonít az olvasóvá nevelésnek, azonban ezt a nevelési célkitűzést szinte kizárólag a jelentős művek körébe vonja, melyek a gyakorlatban egyre kevésbé képesek eleget tenni ezeknek a kívánalmaknak. A Nat 2020. évi módosítása újabb kérdéseket vet fel az iskolai olvasóvá nevelés hatékony megvalósíthatóságával kapcsolatban. Előadásomban az olvasóvá nevelés célkitűzéseit a Nat és az arra épülő Kerettantervek, valamint az irodalomtanítás gyakorlatával összefüggésben vizsgálom. Milyen mértékben feleltethetők meg egymással az olvasóvá nevelés és élményszerű irodalomoktatás elgondolásai a tantervek szabályozásaival? Mennyire teszi lehetővé vagy épp miként korlátozza az iskolai olvasóvá nevelést az új, módosított tanterv? Milyen lehetőségek kínálóznak a hatékonyabb irodalmi nevelésre, ennek milyen feltételei lehetnek? Előadásomban ezekre a kérdésekre keresek választ, felvázolva a lényegi pontokat és alternatívákat.

Neveléstudomány I.
2020. október 16. 10.30-12.15
Szekciófelelős:
Forgó Mónika, +36 70 948 9902

Magyarországi környezeti nevelési oktatócsomag vizsgálat

KRAKKER Anna

Eszterházy Károly Egyetem Neveléstudományi Doktori Iskola

Neveléstudomány

krakker.anna@gmail.com

Leskó Gabriella, Katona Ildikó, Kárász Imre és Lakatos Gyula 2007-ben végzett mérést, amellyel céljuk volt megismerni a magyarországi pedagógusok véleményét, ismereteit a hazai környezeti nevelési oktatócsomagokkal kapcsolatban.

Ebből a mérésből kiderült, hogy a válaszadók 74%-a alkalmazott pályafutása során már valamilyen környezeti nevelési oktatócsomagot. Arra is rávilágított a kutatás, hogy a kérdőívet kitöltő pedagógusok szerint a kollégáik több mint 2/3-a nem alkalmazott még ilyen jellegű oktatási segédeszközt és nem is szeretnék.

Kutatásomban azt vizsgálom, hogy mennyit változott a magyarországi pedagógusok hozzáállása, ismerete, véleménye a környezeti nevelési oktatócsomagok terén 13 év elteltével. Jelenlegi munkámban az említett mérésben vizsgált oktatócsomagok közül igen sok szerepel, ugyanakkor kiegészítettem az azóta megjelent és elérhető környezeti nevelési oktatócsomagokkal is. A kérdőívben szereplő oktatócsomagok elemzését már 2019-ben publikáltam, ezzel megalapozva a mostani mérést. A vizsgálat online kérdőív segítségével történik, nyílt és zárt végű kérdések segítségével.

A vizsgált oktatócsomagokban közös, hogy valamilyen a környezetünkhez kapcsolódó témát dolgoznak fel, kiemelt figyelmet szentelve a környezetvédelem, természetvédelem és fenntarthatóság témaköreire. Található közöttük komplex és tematikus, illetve kifejezetten alsó – felső tagozatos vagy középiskolás diákok számára készített oktatócsomag. Mindez azért fontos, mert így a pedagógusoknak lehetőségük nyílik arra, hogy saját tanulócsoportjuknak megfelelő oktatócsomagot alkalmazzanak. Mindegyik vizsgált oktatócsomagra igaz, hogy változatos módszerekkel igyekeznek a feldolgozott témakörökkel megismertetni a diákokat.

A 2007-es mérés alapján igyekszem választ keresni arra, hogy jelenleg a magyarországi pedagógusok hogyan tudják ezeket az oktatócsomagokat beépíteni a mindennapi munkájuk során a tanítási-tanulási egységekbe, miként segíti véleményük szerint a diákok érdeklődési körének bővítését az ilyen típusú környezeti nevelési segédeszközök alkalmazása.

(A kutatást Az Innováció és Technológiai Minisztérium ÚNKP-19-3 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának szakmai támogatásával készült.)

